

Przedstawiając temat dzisiejszego wykładu *Gdańskie historie / Morskie opowieści / Mikro-narracje* chciałabym bardziej skupić się na narracjach 'zwykłych' bohaterów, mikro historiach, na które składa się wielka Historia. Od jakiegoś czasu obecny jest trend innego opowiadania o przeszłości, bez patosu, z perspektywy osób, które dotychczas były głosu pozbawione bądź był on niewystarczająco słyszalny. Do przygotowania tematu posiłkowałam się pracą innych osób i zasobami kilku gdańskich (i nie tylko) instytucji, które od lat wykonują tego rodzaju pracę, gromadząc na różne sposoby opowieści związane z Gdańskiem, szczególnym charakterem jego dzielnic, obecnymi i dawnymi mieszkańcami, subiektywnym spojrzeniem na ważne przełomowe wydarzenia społeczne i polityczne. Wykład ten nie wyczerpuje w żaden sposób tematu jako zbyt obszerny, jest jedynie zbiorem kilku różnych tropów, którymi można podążać samemu szukając ciekawych oddolnych historii związanych z naszym miastem. Linki do stron w dużej mierze zawierają bardzo dużo informacji i w zależności od Państwa czasu i zainteresowania można im poświęcić od kilku do kilkunastu godzin, bądź też wracać do nich w każdym momencie. Mam nadzieję, że niektóre z tych opowieści zainspirują Państwa do zbierania własnych rodzinnych wspomnień, bądź też do pracy twórczej i przetwarzania tego co zostało tu zebrane. Starłam się przedstawić bardzo różne sposoby opowiadania o Gdańsku. Są tu bezpośrednie relacje, opowieści przygotowane przez przewodniczki i przewodników miejskich, historie inspirujące artystów, abstrakcyjne pejzaże dźwiękowe miasta czy prace na archiwach.

Na początek proponuję zapoznanie się z zasobami **Gdańskiego Archiwum Historii Mówionej**, które stanowi wciąż powiększający się zbiór relacji gdańszczan – świadków historii XX i XXI wieku. Ten otwarty zbiór ma charakter narracyjny, prywatny, gdzie osobiste historie poszczególnych bohaterów mieszają się z wielką historią. Autorzy archiwum wyszukują rozmówców, którzy są gotowi podzielić się własnymi rodzinnymi, prywatnymi czy zawodowymi historiami związanymi z miastem, dla których Gdańsk stanowi tło ważnych wydarzeń i zachodzących zmian będąc jednocześnie jednym z bohaterów. Te mikro opowieści snute z osobistej perspektywy, które mogą wydawać się błahie w porównaniu do wielkiej narracji historycznej są istotne, bo pielęgnowane w sercu i pamięci. Na stronie archiwum o projekcie możemy przeczytać: „Zasób archiwum tworzą wywiady biograficzne zarejestrowane w formie audio lub wideo. Stanowią one część cyfrowej

kolekcji Muzeum Gdańska. Relacje są osobistym spojrzeniem na życie w Gdańsku i obraz samego miasta w różnych okresach jego istnienia. Ponieważ każda relacja ma charakter biograficzny, przybliży nie tylko gdańskie wspomnienia osób tu urodzonych przed wojną i po wojnie, ale także drogę wielu tych, którzy przybyli do Gdańska na różnym etapie swojego życia.” Materiały tam zgromadzone są dość obszerne, ale też fragmentaryczne. Proszę zapoznać się z wybranymi historiami, które można wybierać po autorze, słowach kluczowych lub lokalizacji. Jeśli ktoś jest szczególnie zainteresowany jakimś miejscem, dzielnicą, budowlą to może z łatwością odszukać historie z nimi związane.

<http://relacje.dziedzictwo-gdansk.pl/online-collection/-/results/init>

Instytut Kultury Miejskiej jako instytucja dedykowana przestrzeni miasta ma w swoim programie wiele inicjatyw związanych bezpośrednio z Gdańskiem i jego mieszkańcami, ale w kontekście dzisiejszego tematu na szczególną uwagę zasługuje program **Lokalnych Przewodników i Przewodniczek**. Są to cykliczne oprowadzania po gdańskich dzielnicach, którym towarzyszą opowieści lokalnych przewodników. Najstarsza trasa jest zlokalizowana na Zaspie i wiedzie szlakiem Kolekcji Malarstwa Monumentalnego. Kolejne szlaki prowadzą przez Biskupią Górkę, Nowy Port, Orunię, Dolne Miasto, Oliwę oraz przez Stocznnię Gdańską Szlakami Kobiet. W tym roku została wyznaczona nowa trasa przez Wyspę Sobieszewską. Ta inicjatywa ma już 9 lat, więc zapewne mieliście Państwo okazję uczestniczyć w niejednym takim spacerze, ale jest okazja, żeby na spacer po dzielnicach z ciekawymi historiami w tle wybrać się samemu. IKM bowiem równolegle do organizowania wspólnych wycieczek wydaje przewodniki po wybranych dzielnicach. Teraz można je także bezpłatnie ściągnąć ze strony instytutu i przejść się wyznaczonymi szlakami, bądź też odbyć wirtualny spacer po Oliwie, Zaspie czy Oruni bez wychodzenia z domu.

<https://ikm.gda.pl/projekt/lokalni-przewodnicy-i-przewodniczki/>

Jak już jesteśmy przy działalności Instytutu Kultury Miejskiej to warto przypomnieć sobie chociażby zeszłoroczną edycję ich sztandarowego projektu odbywającego się w przestrzeni miejskiej – **Festiwalu Narracje**. Tegoroczna, zaplanowana na 20 i 21 listopada 12. edycja festiwalu NARRACJE nie odbyła się ze względu na COVID-19. Każdego roku festiwal przyciąga kilkutysięczną publiczność, za każdym razem eksploruje i odkrywa dla niej inną dzielnicę Gdańska. W tym roku organizatorzy zaplanowali edycję w Dolnym Wrzeszczu pod hasłem **Gdańsk 2080. Kongres Futurologiczny**. Temat nawiązujący do twórczości Stanisława Lema i jego snucie fantazji o przyszłości świata i ludzkości przegrały z bardziej zaskakującą nas wszystkich rzeczywistością. Niestety jest to pierwszy od wielu

lat rok bez Narracji. Wszystko zostało odroczone w czasie. A my tymczasem możemy przypomnieć sobie zeszłoroczne opowieści i mroźne spacery po gdańskich Siedlcach

<http://narracje.eu/narracje2019/artysci/> lub jeszcze dalej sięgnąć wstecz do poprzednich lat <http://narracje.eu/narracje2019/o-festiwalu/archiwum/>.

Drugi człon dzisiejszego tematu / *Morskie opowieści* odnosi się do Morza Bałtyckiego i historii z nim związanych. Kilka lat temu miałam okazję uczestniczyć w długofalowym międzynarodowym, zakończonym szeregiem wystaw projekcie **Telling the Baltic** (Teksty Bałtyku), który był wspólnym projektem kilku instytucji: **Centrum Sztuki Współczesnej Łąźnia** (CSW Łąźnia), Blekinge Institute of Technology (BTH), Blekinge County Museum, NGO ArtMission, Baltic Branch of the National Centre for Contemporary Arts (NCCA), Nida Art Colony i Kunsthalle Rostock and Stena Ferry Line. Jego pomysł zasadzał się na gromadzeniu opowieści związanych z Bałtykiem pochodzących z różnych krajów dzielących z nim swoje granice oraz późniejszym przetwarzaniu tych historii przez artystów. Tutaj możemy przeczytać więcej o samym projekcie:

<http://www.laznia.pl/wystawy/teksty-baltyku-telling-the-baltic-160/#>

oraz obejrzeć film dokumentalny o jego efekcie:

<http://artline-southbaltic.eu/pl/telling-the-baltic/>

To jest strona internetowa, na której jest więcej materiałów:

<https://www.youtube.com/watch?v=5qf8DMGXNVs>

Polecam Państwa uwadze obszerną publikację dostępną online – książka prezentująca pierwszy etap pracy czyli gromadzenie historii. Jej autorzy we wstępie tak o niej piszą: „Zbiór zawartych w tej książce historii dotyczy tzw. „ludzi morza”, a więc tych, którzy wykonują zawody związane z Bałtykiem, żeglujących turystów, bądź mieszkańców miejsc, gdzie codziennego, intensywnego kontaktu z morzem nie można uniknąć. Historie zostały zebrane w 2011 r. przez uczestników projektu *Telling the Baltic*, realizowanego przez partnerów z Polski, Szwecji, Litwy, Rosji i Niemiec. Później stały się one inspiracją dla artystów, którzy prezentują swoje prace na wędrującej wystawie, które pokazywana jest w Karlskronie, Gdańsku, Kaliningradzie, Rostocku i na pokładzie promu Stena Line.” <http://artline-southbaltic.eu/book/book-pl.html>

Inną, nadal mało popularną formą opowiadania o otaczającej nas przestrzeni jest **field recording** (nagranie terenowe). Gdański muzyk i artysta dźwiękowy mówi tak: „Nie wiemy jak brzmiał Gdańsk jako miasto sto lat temu [...] możemy sobie tylko poprzez literaturę, poprzez zdjęcia wyobrazić

pewien rodzaj aury dźwiękowej”. Więcej o tym sposobie rejestracji audiosfery i prowadzenia narracji możemy posłuchać i obejrzeć w krótkim filmie Rafała Wojczala.

<https://ninateka.pl/film/pejzaze-dzwiekowe-marcina-dymitra-archiwa-afektywne>

Następnie zapraszam do posłuchania bardzo odprężających dźwięków natury z płyty **Marcina Dymitera *Field Notes #4: Pejzaż dźwiękowy Pomorza***. Możemy w ten sposób przenieść się myślami w różne miejsca bez wychodzenia z domu. Muzyk nagrał przestrzenie dźwiękowe z bardzo wielu miejsc na Pomorzu. Są tu nagrania między innymi z Ptasiego Raju na Wyspie Sobieszewskiej <https://field-notes.bandcamp.com/track/rezerwat-ptasi-raj-wyspa-sobieszowska>, Potoku Oliwskiego <https://field-notes.bandcamp.com/track/potok-oliwski-jelitkowo> czy ptaków na plaży w Jelitkowie <https://field-notes.bandcamp.com/track/jelitkowo-ptaki-na-pla-y>.

Na zakończenie dzisiejszego tematu kilka krótkich materiałów pokazujących w jaki sposób można korzystać z wizualnych materiałów historycznych i w twórczy sposób podejść do archiwów. Są to efekty konkursu **Dock's Docs Gdańsk Remix** na przetworzenie materiałów audiowizualnych związanych ze Stoczną Gdańską.

<https://ninateka.pl/film/dock-s-docs-gdansk-remix-trailer>

<https://ninateka.pl/film/ekk-docks-docs-1-miejsce-damiano-ascenzi-docks-docs-gdansk-remix>

<https://ninateka.pl/film/ekk-dock-s-docs-2-miejsce-tomasz-wolszczak-gdansk-remix>

<https://ninateka.pl/film/ekk-dock-s-docs-3-miejsce-visualhijack-gdsk-rmx>